

Ysgol Gynradd Gymraeg Bryn y Môr

YSGOL GYMRAEG

BRYN Y MÔR

Llawlyfr Iaith Language Handbook

Yr Wyddor Gymraeg

The Welsh Alphabet

a	b	c	ch	d	dd
e	f	ff	g	ng	h
i	j	l	ll	m	n
o	p	ph	r	rh	s
t	th	u	w	y	

a	e	i	o	u	w	y	(h)	Llafariaid/ Vowels
---	---	---	---	---	---	---	-----	-----------------------

b	c	ch	d	dd	f	ff	g	Cytseiniaid Consonants			
ng	h	j	l	ll	m	n	p	ph	r	rh	s
t	th										

Diwrnodau'r Wythnos The Days of the Week

Dydd Llun	Monday
Dydd Mawrth	Tuesday
Dydd Mercher	Wednesday
Dydd Iau	Thursday
Dydd Gwener	Friday
Dydd Sadwrn	Saturday
Dydd Sul	Sunday

Misoedd y Flwyddyn The months of the year

Ionawr	January
Chwefror	February
Mawrth	March
Ebrill	April
Mai	May
Mehefin	June
Gorffennaf	July
Awst	August
Medi	September
Hydref	October
Tachwedd	November
Rhagfyr	December

Y Tymhorau The Seasons

Gwanwyn	Spring
Haf	Summer
Hydref	Autumn
Gaeaf	Winter

Y Dyddiad yw... The date is...

1af 1 st y cyntaf <i>the first</i>	2il 2 nd yr ail <i>the second</i>	3ydd 3 rd y trydydd <i>the third</i>	4ydd 4 th y pedwerydd <i>the fourth</i>	5ed 5 th y pumed <i>the fifth</i>
6ed 6 th y chweched <i>the sixth</i>	7fed 7 th y seithfed <i>the seventh</i>	8fed 8 th yr wythfed <i>the eighth</i>	9fed 9 th y nawfed <i>the ninth</i>	10fed 10 th y degfed <i>the tenth</i>
11eg 11 th yr unfed ar ddeg <i>the eleventh</i>	12fed 12 th y deuddegfed <i>the twelfth</i>	13eg 13 th y trydydd ar ddeg the <i>thirteenth</i>	14eg 14 th y pedwerydd ar ddeg the <i>fourteenth</i>	15fed 15 th y pymthegfed <i>the fifteenth</i>
16eg 16 th yr unfed ar bymtheg <i>the sixteenth</i>	17eg 17 th yr ail ar bymtheg the <i>seventeenth</i>	18fed 18 th y deunawfed the <i>eighteenth</i>	19eg 19 th y pedwerydd ar bymtheg the <i>nineteenth</i>	20fed 20 th yr ugeinfed the <i>twentieth</i>
21ain 21 st yr unfed ar hugain <i>the twenty first</i>	22ain 22 nd yr ail ar hugain <i>the twenty second</i>	23ain 23 rd y trydydd ar hugain <i>the twenty third</i>	24ain 24 th y pedwerydd ar hugain <i>the twenty fourth</i>	25ain 25 th y pumed ar hugain <i>the twenty fifth</i>
26ain 26 th y chweched ar hugain <i>the twenty sixth</i>	27ain 27 th y seithfed ar hugain <i>the twenty seventh</i>	28ain 28 th yr wythfed ar hugain <i>the twenty eighth</i>	29ain 29 th y nawfed ar hugain <i>the twenty ninth</i>	30ain 30 th y degfed ar hugain <i>the thirtieth</i>
31ain 31 st yr unfed ar ddeg ar hugain <i>the thirty first</i>				

Y Teulu
The Family

brawd/brodyr	brother/brothers
chwaer/chwiorydd	sister/sisters
mam/mamau	mother/mothers
tad/tadau	father/fathers
mab/meibion	son/sons
merch/merched	daughter/daughters (girl/girls)
cefnider/cefnidryd	cousin/cousins (male)
cyfnither/cyfnitherod	cousin/cousins(female)
modryb/modrybedd	auntie
ewythr/ewythredd	uncle
nith/nithoedd	niece
nai/neiaint	nephew/nephews
mam-gu	grandmother
tad-cu	grandfather
ŵyr/wyrion	grandson
wyres/wyresau	grand daughter
nain/neiniau	grand-mother
taid/teidiau	grand-father
tad yng nghyfraith	father in law
mam yng nghyfraith	mother in law
llystad/llystadau	step father
llysfam/llysfamau	step mother

Termau Gramadeg Grammar Terms

Enw

Noun

ysgol	gwallt	bwrdd	iaith
<i>school</i>	<i>hair</i>	<i>table</i>	<i>language</i>

Ansoddair

Adjective

mawr	cyflym	hapus	oer
<i>big</i>	<i>fast</i>	<i>happy</i>	<i>cold</i>

Berfenw

Verb-noun

rhedeg	canu	siarad	clywed
<i>to run</i>	<i>to sing</i>	<i>to speak</i>	<i>to hear</i>

Arddodiad

Preposition

yn	heb	o dan	ar
<i>in</i>	<i>without</i>	<i>under</i>	<i>on</i>

Rhagenw

Pronoun

fy	dy	ei	ein
<i>my</i>	<i>your</i>	<i>his/her</i>	<i>our</i>

Atalnodi Punctuation

N	Prif-lythyren	Capital letter
.	Atalnod llawn	Full stop
,	Atalnod	Comma
!	Ebychnod	Exclamation mark
?	Gofynnod/ Marc Cwestiwn	Question mark
" "	Dyfynodau	Speech marks
^	Acen grom/ To bach	Circumflex accent
'	Collnod	Apostrophe
:	Colon	Colon
;	Hanner colon	Semi-colon
()	Cromfachau	Brackets

Y Treigladau The Mutations

Y Treiglad Llaes / The Aspirate Mutation		
Llythyren/Letter	Yn newid i/ changes to	ar ôl / After
c	<i>ch</i>	• ei benywaidd (her- feminine) ei chot hi ei phen hi ei throed hi • y cysylltair 'a' (the connector 'and') ci a chath tegell a thebot gwallt a phen • ni a na (they didn't, they haven't) Dywedodd na thalai nawr. Ni chanodd y côr.
p	<i>ph</i>	
t	<i>th</i>	

Y Treiglad Trwynol / The Nasal Mutation		
Llythyren/Letter	Yn newid i/ changes to	ar ôl / After
c	<i>Ngh</i>	• fy (my) fy nghot fy mhen fy nhroed • yn ac enw lle (the name of a place that follows 'yn'/in) Yng Nghaerdydd Yn Nhrebanws Ym Mangor
p	<i>Mh</i>	
t	<i>Nh</i>	
g	<i>Ng</i>	
b	<i>M</i>	
d	<i>N</i>	

Y Treigladd Meddal / The Soft Mutation		
Llythyren/Letter	Yn newid i/ changes to	Ar ôl / After
c	<i>g</i>	dy (your) dy got dy ben dy droed ei gwrywaidd (his- masculine) ei got e' ei ben e' ei droed e' - Yr arddodiaid (the prepositions) am, ar, at, gan, heb, i, o, dan, dros, drwy, wrth, hyd am dro wrth fynd heb ddillad ansoddeiriau sy'n dilyn 'yn' (adjectives that follow 'yn') yn goch yn dawel yn ofalus
p	<i>b</i>	
t	<i>d</i>	
g	(diflannu/disappears)	
b	<i>f</i>	
d	<i>dd</i>	
ll	<i>l</i>	
m	<i>f</i>	
rh	<i>r</i>	

Geirfa Cwestiwn

Questions

Oes. . .? <i>Is there. . .?</i>	Oes <i>Yes, there is...</i>	Nac oes <i>No, there isn't..</i>	Oes parti heno? <i>Is there a party tonight?</i>
---	---------------------------------------	--	--

Ydy. . .? <i>Is. . .?</i>	Ydy <i>Yes</i>	Nac ydy <i>No</i>	Ydy Sian yn mynd? <i>Is Sian going?</i>
-------------------------------------	--------------------------	-----------------------------	---

Wyt ti. . .? <i>Are you. . .?</i>	Ydw <i>Yes</i>	Nac ydw <i>No</i>	Wyt ti'n mynd i'r disgo? <i>Are you going to the disco?</i>
---	--------------------------	-----------------------------	---

Welsoch chi. . .? <i>Did you see. . .?</i>	Do <i>Yes</i>	Naddo <i>No</i>	Welsoch chi'r gêm? <i>Did you see the game?</i>
--	-------------------------	---------------------------	---

Dy . . .? <i>Is this. . .?</i>	Ie <i>Yes</i>	Nage <i>No</i>	Dy fag di yw hwn? <i>Is this your bag?</i>
--	-------------------------	--------------------------	--

Pwy. . .? <i>Who. . .?</i>			Pwy yw hwnna? <i>Who is that?</i>
--------------------------------------	--	--	---

Beth . . .? <i>What. . .?</i>			Beth oedd y sŵn? <i>What was that noise?</i>
---	--	--	--

Faint . . .? <i>How much. . .?</i> <i>How many. . .?</i>			Faint yw'r gacen? <i>How much is the cake?</i>
---	--	--	--

Pa . . .? <i>Which. . .?</i>			Pa sŵn? <i>Which noise?</i>
--	--	--	---------------------------------------

Ble. . .? <i>Where. . .?</i>			Ble mae Catrin? <i>Where is Catrin?</i>
--	--	--	---

Pryd. . .? <i>When. . .?</i>			Pryd mae'r parti? <i>When is the party?</i>
--	--	--	---

Ei / Eu

Rydyn ni'n defnyddio **ei** i gyfeirio at enw person neu beth unigol. *We use 'ei' to refer to a singular noun - person or thing.*

ei phen ei gap ei droed

Rydyn ni'n defnyddio **eu** i gyfeirio at enw lluosog. *We use 'eu' to refer to a plural noun - their/ them.*

eu pennau nhw eu coesau nhw eu capiau nhw

Ond rhaid defnyddio **ei gilydd** bob amser.
The correct form is 'ei gilydd' (each other).

